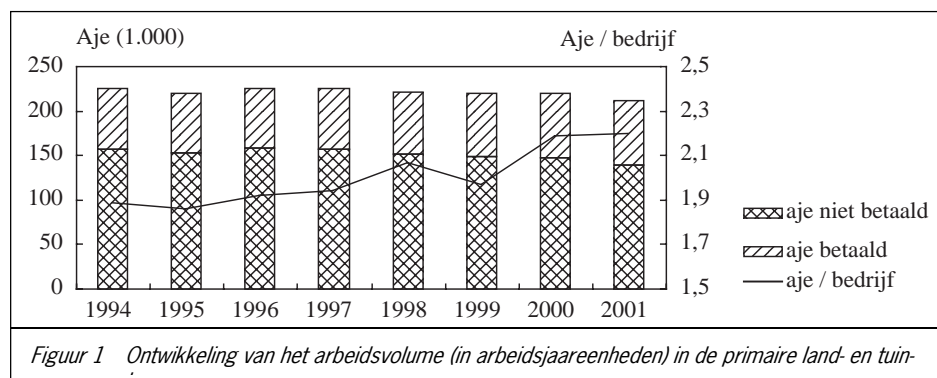

ARBEID IN DE AGRARISCHE SECTOR

Martien Voskuilen en Walter van Everdingen

Ontwikkeling arbeidsvolume

Het totale arbeidsvolume in de primaire agrarische sector is tussen 1994 en 2001 met ongeveer 6% gedaald (figuur 1). In 2000 bood de sector werk aan 2,7% van de Nederlandse beroepsbevolking. Het arbeidsvolume per bedrijf is in dezelfde periode gestegen van 1,9 tot 2,2 arbeidsjaareenheden (voltijdsbanen). Deze trend loopt parallel met de bedrijfsvergroting.

Figuur 1 Ontwikkeling van het arbeidsvolume (in arbeidsjaareenheden) in de primaire land- en tuin-

Ontwikkeling aantal werkzame personen

Het totaal aantal werkzame arbeidskrachten in de primair agrarische sector is in de periode 1994-2001 afgenomen van 282.000 tot 269.000 (-5%). Dit was het resultaat van een afname van het aantal gezinsarbeidskrachten (-35.000) en een toename van het aantal niet-gezinsarbeidskrachten (+22.000). De daling van het aantal gezinsarbeidskrachten is het gevolg van bedrijfsbeëindiging, terwijl door schaalvergroting meer personeel is aangetrokken. Deze werknemers leveren intussen 36% van de totale arbeidsbehoefte, uitgedrukt in arbeidsjaareenheden, van de land- en tuinbouw. De meeste werknemers (76%) komen voor in de tuinbouwsectoren, vooral op de grotere bedrijven. Akkerbouw- en veehouderijbedrijven draaien hoofdzakelijk op gezinsarbeid.

Arbeidskosten

De arbeidskosten op de land- en tuinbouwbedrijven bedroegen in 1999/00 ongeveer 76.000 euro per bedrijf (tabel 1), wat neerkwam op 29% van de totale kosten. Veruit het grootste deel (80%) van de arbeidskosten zijn berekende kosten voor de arbeid van de ondernemer en zijn gezin. De kosten voor deze gezinsarbeid zijn gebaseerd op het aantal gewerkte uren per persoon en een CAO-uurloon inclusief werkgeverslasten. Deze kosten zijn geen uitgaven, maar vormen inkomen, voorzover ze door opbrengsten worden gedekt.

De grotere bedrijven kunnen de arbeid over het algemeen efficiënter inzetten dan de kleinere, wat blijkt uit de afnemende arbeidskosten per nge bij toenemende bedrijfsomvang. Op de kleinere bedrijven bepalen de arbeidskosten in veel sterkere mate de totale kosten. Het ging dan bij de kleinste bedrijven (16-40 nge) in 1999/00 om bijna 40% van de totale kosten, tegen 25% bij de grotere bedrijven. Overigens halen kleinere bedrijven een hoger gezinsinkomen per nge dan de grotere, omdat op kleinere een groter deel van de kosten bestaat uit berekende arbeidskosten.

Er zijn grote verschillen tussen de bedrijfstypen in de inzet en kosten van arbeid. Vooral op de glastuinbouw- en champignonbedrijven zijn de arbeidskosten hoog. Ongeveer de helft hiervan bestaat uit kosten voor be-

taalde arbeidskrachten. Ook op de andere tuinbouwbedrijven leveren betaalde krachten een belangrijk deel van de arbeid. Op de akkerbouw- en overige graasdierbedrijven liggen de kosten duidelijk lager door de lagere arbeidsbehoefte of kleinere bedrijfsomvang.

Tabel 11 Arbeidskosten naar bedrijfsomvang, 1999/00

	Bedrijfs- omvang (nge)	Arbeidskosten		Aandeel (%)	
		per bedrijf (1.000 euro)	per nge (euro)	in totale kosten	gezinsarbeid
Alle bedrijven	104	76,1	730	29	80
16-40	30	35,3	1.180	38	98
40-100	69	60,2	870	32	94
100-150	120	82,2	680	28	89
150-800	247	151,2	610	25	58

Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.

Meer informatie:

PR 02-03 *Landbouw-Economisch Bericht 2002*